

Ontwerp New York Metrobank: vijftig jaar tijdloos

De SCRATCH BENCH van beeldend kunstenaar Rutger de Vries is niet alleen een eerbetoon aan de graffitikunst die ontstond tegelijk met het verschijnen van de subway-banken in New York. Het is ook een ode aan de tijdloze vormgeving van de bank, die na vijftig jaar nog wordt geprezen om zijn functionaliteit en doeltreffendheid. Niet voor niets leidde het voornemen van de Metropolitan Transportation Authority om de banken in de ondergrondse te vervangen tot protesten en ongeruste reacties van architecten, vormgevers en publiek. Juist tegen die achtergrond is het bijzonder dat het veelgeroemde ontwerp oorspronkelijk niet van een ontwerper kwam maar van een New Yorkse ambachtsman, de Italiaanse

immigrantenzoon Robert Izzzi. Hij liet zich vooral leiden door praktische overwegingen, wat betreft het gebruik van de bank en wat betreft de fabricage. Na de eerste vierzitters paste hij het ontwerp nog verschillende keren aan. Uiteindelijk kreeg de bank de vorm die we tegenwoordig het beste kennen, het zezitsmodel.

Van de drie formaten waarin de SCRATCH BENCH verkrijgbaar is, is de eenzitter het model dat nooit in de ondergrondse heeft gestaan. Deze kleinste eenheid van het ontwerp is door de New Yorkse vormgever Marc Thorpe eenmalig gemaakt bij wijze van protest tegen het dreigende verdwijnen van de banken.

Graffitiïonier Keith Haring in 1984 op de subway bench. Foto Tseng Kwong Chi.

Industrieel vormgever Marc Thorpe bracht als daad van protest het ontwerp van de bank terug tot zijn kleinste vorm.

De SCRATCH BENCH: een kunstwerk dat door het gebruik ontstaat en verandert

In het begin van de jaren zeventig verschenen in New York de eerste lange houten wachtbanken op de perrons van de ondergrondse. Vijftig jaar later staan ze er nog. Intussen zijn ze sinds de introductie door GjaltProducties in Nederland steeds vaker te zien.

Nog onlangs werd een viertal natuurstenen uitvoeringen van de New York Metrobank geplaatst bij het gebouw van de Nieuwe Rechtbank Amsterdam - een bewijs dat het ontwerp nog niets aan actualiteit heeft ingeboet. Om het 50-jarig bestaan te vieren heeft GjaltProducties samen met Street Art Today post-graffiti kunstenaar Rutger de Vries uitgenodigd om een *artist edition* van de bank te maken.

Zoals de treinstellen van de metro in het New York van de jaren zeventig werden bewerkt door de eerste graffiti-schrijvers, zo vroegen ze De Vries om zijn eigentijdse kunst los te laten op drie formaten van de New York Metrobank. De Vries is zijn kunst-

zinnige loopbaan zelf begonnen als graffiti-schrijver. Tegenwoordig maakt hij werken waarin een nadrukkelijke afstand wordt bewaard tussen kunstenaar en resultaat: zijn werken komen tot stand met behulp van installaties en machinale processen waarmee elk direct contact wordt vermeden. Zo kwam ook de veelkleurige onderlaag van de SCRATCH BENCH tot stand. Het resultaat van dat proces werd vervolgens bedekt met een gemakkelijk verpulverende, zwarte laag die later, in het gebruik, zal slijten. 'Zo wordt de bank een kleurig kunstwerk dat door het gebruik ontstaat en verandert,' aldus de Vries: een schurend concept voor zijn eerste drie sculpturale werken.

Werk in uitvoering, SCRATCH BENCH, Berlijn 2021. Foto Rutger de Vries

SCRATCH BENCH in drie formaten. Foto Rutger de Vries